

Daba naudas izteiksmē

Autors: Rita Jakovļeva, projekts "LIFE Ekosistēmu Pakalpojumi"

Datums: 27.03.2015

Izdevums: Latvijas Avīze

Rubrika: DABAS DAUDZVEIDĪBAS AVĪZE

Viens no faktoriem, kas nodrošina mūsu gadsimta ekonomisko un tehnoloģisko attīstību, ir dabas vērtības, bez kurām mēs nevarētu pastāvēt. Ja mums nebūtu gaisa, ko elpot, dzeramā ūdens un pārtikas, tautsaimniecības attīstība ne tikai kļūtu mazsvarīga, tā vienkārši nebūtu iespējama.

Pēc Starptautiskās dabas aizsardzības savienības (IUCN) aplēsēm, dabas kapitāla krājumi, piemēram, meži, tīra ūdens un zivju resursi, nodrošina mums preces un pakalpojumus, kuru vērtība sasniedz pat 125 triljonus dolāru gadā.

Diemžēl aprēķini tāpat liecina, ka degradētu dabas resursu dēļ mēs ik gadu zaudējam ekosistēmu preces un pakalpojumus 4,3 līdz 20,2 triljonu dolāru vērtībā, tātad līdz pat sestajai daļai no tā, ko daba mums sniedz. To apzinoties, pieaug nepieciešamība dabas resursus un to pakalpojumus novērtēt arī ekonomiskās kategorijās.

Protams, nav viegli izrēķināt, kad mežizstrāde vai fermas ierīkošana ir tā vērtā, lai atteiktos no ekosistēmu pakalpojumiem, kurus sniedz dzīvs, augošs mežs, ja tajos pašos eiro, kuros novērtējam koksnes vērtību, neaprēķinām tā dabas un vides vērtību.

Latvijas situācija

Šobrīd Latvijā ekosistēmu nozīme tiek vērtēta galvenokārt no dabas daudzveidības viedokļa: jo teritorijai augstāka bioloģiskā nozīmība, jo vērtīgāka tā ir. Tomēr ekosistēmas ar mazāku bioloģisko vērtību nereti nodrošina citas ļoti svarīgas funkcijas, kas ir būtiskas cilvēku labklājībai un veselībai. Ja šie procesi tiek izjaukti, pieaug plūdu risks, degradējas vēsturiskā ainava, palielinās piesārņojuma līmenis, rodas lielāki riski cilvēku drošībai, veselībai un ekonomikai. Lemjot par ekosistēmas saimniecisku izmantošanu, kurā no dabas viedokļa nav "nekā īpaša", mēs nereti ignorējam tās faktisko vērtību. Rezultāts? – iznīcinātas vai degradētas ekosistēmas un lielākas izmaksas, lai nodrošinātu to pašu rezultātu, ko iepriekš sniedza dabiskā vide.

2014. gadā Latvijā uzsākts Eiropas Savienības LIFE+ programmas finansēts projekts "LIFE Ekosistēmu pakalpojumi". Tas ir viens no pirmajiem mēģinājumiem Latvijā sākt ekosistēmu pakalpojumu metodes izpēti un izmantošanu. Īstenojot ekosistēmu un to pakalpojumu novērtēšanu, tiks izstrādāta jauna, Latvijas situācijai pielāgota metodika, kas ļaus sabalansēt piekrastes teritorijas ekonomiskās, sociālās un vides aizsardzības intereses un pieņemt ilgtspējīgus lēmumus teritoriju plānošanā nākotnē. Projekta mājas lapa:

<http://ekosistemas.daba.gov.lv>

Ekosistēmu pakalpojumus mēs nemitīgi saņemam bez maksas.

Ir pierādīts, ka viens dabā investēts eiro atdod atpakaļ ieguvumus aptuveni 8 līdz 10 eiro apmērā.